

Vergaderjaar 2019–2020

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

25 295

Infectieziektenbestrijding

Nr. 325

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 april 2020

Hierbij stuur ik u – mede namens de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media – het verslag van de Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport Raad (OJCS-Raad) van 20 februari jl. voor wat betreft onderwijs en het verslag van de videoconferentie voor onderwijsministers van 12 maart jl. over het coronavirus.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
I.K. van Engelshoven

Tijdens de OJCS-Raad is gebalanceerde studentenmobiliteit uitgebreid aan de orde gekomen. Ik heb hierover gesproken met mijn Europese collega's tijdens het beleidsdebat over *brain circulation*. Daarnaast heb ik en marge van de Raad gesproken met de nieuwe Eurocommissaris Gabriel en mijn Oostenrijkse collega over studentenmobiliteit en *brain circulation*. Oostenrijk heeft te maken met een grote instroom van internationale studenten (vooral uit Duitsland). Oostenrijk gaf aan te profiteren van de grote instroom (*brain gain*), maar riep ook specifiek op actief nationaal beleid te voeren om gebalanceerde mobiliteit en *brain circulation* te versterken. Zowel bij landen die te maken hebben met een *brain drain* als landen die te maken hebben met een grote instroom van internationale studenten. Tevens zijn hoogambtelijke gesprekken met de betrokken DG's van de Europese Commissie over gebalanceerde studentenmobiliteit gevoerd. Ik wil benadrukken dat ik voornemens ben aandacht te blijven vragen voor dit onderwerp tijdens gesprekken met Europese collega's.

Beleidsdebat «brain circulation – een drijvende kracht voor de Europese Onderwijsruimte»

Het Kroatisch voorzitterschap opende de discussie door te wijzen op de positieve kanten van studentenmobiliteit voor economische, maatschappelijke én persoonlijke ontwikkeling. Wel moet mobiliteit evenwichtig zijn om ervoor te zorgen dat iedereen en elke lidstaat hiervan kan profiteren. Het voorzitterschap ziet de verdere ontwikkeling van de Europese Onderwijsruimte en Europese universiteitsnetwerken als belangrijke stappen om meer evenwicht te bereiken wanneer het gaat om studentenmobiliteit.

Eurocommissaris Gabriel benadrukte dat het vrij verkeer een kernonderdeel is van de EU en dat studentenmobiliteit een goede investering is in mensen. Als deze mobiliteit onevenwichtig is, kan dit echter problemen veroorzaken. Gabriel meldt dat de Commissie bezig is met een rapport over demografische ontwikkelingen. De problematiek van *brain drain* hangt samen met onderwijs, maar ook met de arbeidsmarkt en factoren als de levensstandaard. Convergentie is noodzakelijk om evenwichtige mobiliteit na te streven. Hier kunnen Structuurfondsen een bijdrage aan leveren, convergentie is immers 1 van de doelstellingen van de Structuurfondsen. Gabriel noemde de rol die het initiatief van Europese universiteiten kan hebben voor evenwichtige mobiliteit; Erasmus+ levert hieraan een positieve bijdrage. Gabriel wees ook op het belang van evenwichtige mobiliteit onder onderzoekers en verwees in dit verband terug naar de discussie tijdens de informele Raad voor Concurrentievermogen van 3 en 4 februari jl. Daar constateerde Gabriel dat er in de toekomst een ambitieuze Europese Onderzoeksruimte (ERA) nodig is, waarbij er naast investeringen in excellentie oog is voor gelijke kansen voor alle onderzoekers. Gabriel noemde Horizon 2020 en in het bijzonder de Marie Skłodowska-Curie acties voor hun bijdrage aan betere samenwerking tussen onderzoekers. De Commissie ziet in de toekomst ook een rol voor Horizon Europe om *brain drain* tegen te gaan. Dat onderzoek en onderwijs bij de Commissie nu in dezelfde portefeuille zitten biedt kansen om *brain circulation* aan te pakken, aldus Gabriel.

Nederland benoemde dat internationale mobiliteit positief is voor de persoonlijke en professionele ontwikkeling van studenten en dat dit bijdraagt aan Europese cohesie. Ongebalanceerde mobiliteit kan echter zowel in «ontvangende» als «zendende» landen voor problemen zorgen. Nederland heeft het belang benadrukt van het in kaart brengen van de

mobiliteitsstromen en geeft aan nationale maatregelen te nemen – zoals rond taal – om bij te dragen aan evenwichtige studentenmobiliteit. Daarnaast moet de kwaliteit van hoger onderwijs en onderzoek in alle lidstaten verbeterd worden. Daarin kunnen o.a. de Europese Structuurfondsen een belangrijke rol spelen. Convergentie zal leiden tot meer evenwichtige spreiding. Betere Europese samenwerking kan hieraan bijdragen. Het salaris en goede werkomstandigheden van onderzoekers zijn vooral een verantwoordelijkheid van de lidstaten zelf. Nederland verwelkomt het initiatief voor de Europese universiteiten omdat dit, bij deelname vanuit alle lidstaten, kan bijdragen aan gebalanceerde mobiliteit en *brain circulation*.

Alle lidstaten namen het woord en benoemden verschillende aspecten die bijdragen aan gebalanceerde studentenmobiliteit. Hierbij werd onder meer gewezen op initiatieven om studenten beter te volgen, nationale maatregelen om de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te verbeteren, een goede geografische spreiding van instellingen binnen het initiatief van Europese universiteiten en – door een aantal lidstaten – een gelijkere beloning van onderzoekers in verschillende lidstaten.

Het voorzitterschap noemt als belangrijkste aandachtspunten uit het debat het belang van het vrij verkeer van personen voor zowel onderzoek als onderwijs, het belang van welzijn in Europa als geheel, betere synergieën tussen EU-fondsen, het gebruik van Europese fondsen om te investeren in de kwaliteit van onderwijs, het benutten van de digitale transformatie, geografisch evenwicht door de Europese universiteiten en het belang van meertaligheid. Als belangrijkste uitdagingen komen naar voren de demografische ontwikkelingen, verschillen tussen lidstaten en tussen regio's binnen lidstaten, t.a.v. de arbeidsmarkt en de aantrekkelijkheid daarvan en het gebrek aan beschikbare data. Het voorzitterschap concludeert tot slot dat er uitdagingen bestaan zowel in de «ontvangende» landen als de landen die last hebben van *brain drain*.

Raadsresolutie over onderwijs en opleiding in het Europees Semester

De Raad heeft een Raadsresolutie aangenomen over onderwijs en opleiding in het Europees Semester. Het Kroatisch voorzitterschap geeft aan dat meer betrokkenheid van onderwijs en opleiding zal leiden tot meer eigenaarschap en betere implementatie van de landspecifieke aanbevelingen op het gebied van onderwijs en opleiding. Commissaris Gabriel benoemt dat de Commissie een sterkere rol voor onderwijs in het Europees Semester steunt, omdat goed onderwijs nodig is voor de maatschappij met het oog op digitalisering en vergroening. De Commissie benadrukt wel dat de huidige governancestructuur van het Europees Semester behouden moet blijven. Frankrijk intervenueert om het belang van onderwijsinvesteringen te benadrukken vanwege de positieve effecten op de maatschappij en de economie, en wordt daarin bijgevalen door een aantal andere lidstaten.

Overige zaken

Het Kroatisch voorzitterschap vroeg aandacht voor het belang van het huidige samenwerkingskader Education and Training 2020 (ET2020) dat dit jaar afloopt en gaf aan graag de opvolger van het kader te hebben behandeld tijdens het Kroatisch voorzitterschap. Nederland benadrukte het belang om tijdig over de opvolger van ET2020 te kunnen spreken. Nederland refereerde daarbij aan een door 15 lidstaten aan de Commissie aangeboden non-paper over het volgende beleidskader, waartoe Nederland vorig jaar het initiatief heeft genomen. De Commissie

bevestigde veel waarde te hechten aan het kader en het voorstel in september te publiceren.

Het lunchdebat over de Green Deal en de rol van onderwijs en opleiding werd ingekort door het uitlopen van de OJCS-Raad. Een aantal lidstaten heeft het woord genomen en voorbeelden gegeven van duurzaamheids-onderwijs uit het eigen onderwijssysteem.

Verslag videoconferentie 12 maart 2020

De ontwikkelingen rondom het coronavirus gaan op dit moment zeer snel. Het verslag geeft een weergave van onderwerpen besproken tijdens de videoconferentie. Een (groot) deel van de informatie in dit verslag is op moment van verzending aan uw Kamer reeds achterhaald. Nieuwe ontwikkelingen hebben geleid tot nieuwe maatregelen op het gebied van onderwijs, waaronder in Nederland.

Videoconferentie gevolgen van coronavirus op het onderwijs

Het Kroatisch voorzitterschap gaf aan de videoconferentie te willen gebruiken om beleid uit te wisselen over de rol van de onderwijssector om de verspreiding van het virus tegen te gaan en over de manier waarop grote onderwijsonderbrekingen kunnen worden voorkomen.

Nederland gaf in de videoconferentie aan op dit moment geen scholen te sluiten, maar dat soms wel lessen uitvallen door docenten die symptomen vertonen. In overleg met de lokale autoriteiten kan de GGD adviseren een school tijdelijk te sluiten. Er is veelvuldig contact tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de koepels. Nederland pleitte tevens voor een snelle uitwisseling van maatregelen die genomen worden, zowel rechtstreeks tussen lidstaten als de Nationale Agent-schappen verantwoordelijk voor studentenmobiliteit en Erasmus+.

Veel lidstaten spraken hun dank uit voor de organisatie van de videoconferentie, omdat het goed is van elkaar te weten welke maatregelen er genomen worden en welke overwegingen hieraan ten grondslag liggen. Grofweg een derde van de lidstaten hield de scholen op dat moment nog open, terwijl twee derde een gehele of gedeeltelijke sluiting had aangekondigd op landelijk of regionaal niveau. De overwegingen voor sluiting richtten zich op het indammen van virusverspreiding via docenten en leerlingen, de overwegingen tegen sluiting gingen zowel in op de medische onderbouwing als het zo lang mogelijk «aan het werk houden» van ouders in kritieke sectoren. Bijna alle lidstaten gaven aan internationale leermobiliteit te beperken of te stoppen en grote evenementen door en op scholen niet meer toe te laten. Tot slot vroegen veel lidstaten aandacht om goede methodes voor afstandsonderwijs te delen, waarbij onder meer online systemen en educatieve tv-programma's worden genoemd.

Commissaris Gabriel gaf aan dat de Commissie maatregelen steunt die de lidstaten nemen om het virus te bestrijden. De Commissaris riep daarom op om proactief informatie te blijven uitwisselen. Daarnaast is besloten dat de nieuwe call voor DiscoverEU is uitgesteld en is het mogelijk om bepaalde activiteiten in het kader van Erasmus+ uit te stellen.

Het Kroatisch voorzitterschap sluit de videoconferentie af met de oproep aan alle lidstaten om via het raadssecretariaat proactief informatie te blijven delen met elkaar over zowel beleid ten aanzien van scholen, als de mogelijkheden om thuis- en afstandsonderwijs mogelijk te maken. Het voorzitterschap doet het verzoek om digitale leermiddelen voor elkaar

open te stellen, om snel van elkaar te leren en indien gewenst in grensregio's met dezelfde taal ook leermiddelen van elkaar over te nemen.